

Таҳсилоти барвақтии кӯдакон дар Тоҷикистон. Варақаи маълумот

ЮНИСЕФ, январи соли 2021

9,3 миллион ахолй (Агентии омориназди Президенти Чумхурии Точикистон, 2020с.)

73,8% дар дехот зиндагимекунанд

864429 к<u>ўдакони</u> синни 3-6-сола

219510 кўдакони синни 6-сола

1547905

тамоми кўдакони < 6-сола

84% -и

КЎДАКОНИ СИННИ
3-6-СОЛА АЗ
ИМКОНИЯТИ
ИШТИРОК ДАР
ТАХСИЛОТИ
БАРВАҚТЙ МАХРУМ
МЕБОШАНД

MYXTACAP

- 662 муассисаҳои анъанавии томактабй (57% дар шаҳрҳо), ки 102175 кудаконро фаро мегиранд.
- 1771 марказҳои алтернативии ТБК асосан дар деҳот (77%), ки 49721 кӯдакони синни 6-соларо фаро мегиранд.
- Бучети умумй барои ТБК: 299.2 миллион сомонй (Системаи иттилоотии идоракунй дар сохаи маориф 2019-2020 с.)
- 1,1% аз ҳаҷми умумии буҷети давлатй барои бахши таҳсилоти томактабй ҷудо карда мешавад.
- 6% аз бучети умумии сохаи маориф барои тахсилоти томактабй чудо карда мешавад.
- 0,34% as ММД.

21 ВАЗЪИ КУНУНИЙ

Хадаф 4.2-и ХРУ

Кишвархо бояд то соли 2030 таъмин намоянд, ки тамоми духтарон ва писарон ба рушди босифати барвактй, нигохубин ва тахсилоти томактабии кудакон дастраси доранд, то ин ки онхо ба тахсилоти ибтидой омода гарданд.

Хадафхои миллй доир ба тахсилоти барвақтии кудакон (ТБК):

30%-и кудакони синни 3-6-сола то соли 2025 фаро гирифта мешаванд (Барномаи миёнамухлати рушд (БМР) 2021-2025 с.)

50%-икудакони синни 6-сола то соли 2030 фаро гирифта мешаванд (32.4% дар соли 2020) (Стратегияи милли рушди сохаи маориф то соли 2030)

Чорахои зарурй бахри ичро намудани хадафхои миллй барои кудакон синни 3-6-сола (30%) то соли 2025:

Рохи I. Намунаи анъанавии боғчаи кудакон (БК):

813 БК-и иловагй барои 121,983 кўдакон (150 кўдак/БК) сохта хоханд шуд. Харочоти ибтидой: 3,9 миллиард сомонй.

Рохи II. Марказхои ТБК:

4,879 марказхои ТБК барои 121,983 кўдакон (25 кўдак/марказ) сохта хоханд шуд. Харочоти ибтидой: 249 миллион сомонй.

Чорахои зарурй бахри ичро намудани хадафхои миллй барои кудакони синни 6-сола (50%) то соли 2030:

Рохи I. Намунаи анъанавии БК:

454 БК-и иловагй барои 68234 кўдакон (150 кўдак/БК) сохта хоханд шуд. Харочоти ибтидой: 2,2 миллиард сомонй.

Рохи II. Марказхои ТБК:

2729 марказҳои ТБК барои 68234 кӯдакон (25 кӯдак/марказ) сохта хоҳанд шуд. Хароҷоти ибтидой: 136 миллион сомонй.

Чиҳатҳои асосй

- 151896 кўдакон (102175 дар намунаи анъанавии БК ва 49721 дар марказхои ТБК), ки 15,9%-и (синни 3-6) кўдакони дар 2433 муассисахои ТБК (1771 марказхои ТБК ва 662 намунаи анъанавии БК) фарогирифтаро ташкил медиханд.
- Шумораи умумии фарогирй 1,2% аз соли хониши 2018-2019 ва 3,6% аз соли 2015 афзуд.
- Шумораи умумии марказҳои ТБК 4,1% афзуд ва 74 марказҳои нав илова гардиданд ва шумораи БК-и анъанавӣ 3,9% афзуд (26 муассисаҳои нав) аз соли 2018-2019.

Далелхои тадкикотй дар сохаи тахсилоти томактабй

	Кудаконе, ки тачрибахои манфии барвақт дорандва тахсилоти босифати барвақти кудаки надоранд:					
25%	эхтимолан мактабро тарк кунанд	X				
40%	эхтимол дарад, ки волидони наврас шаванд					
50%	эхтимолан дар тахсилоти махсус чойгир карда шавад					
60%	эхтимолан хеч гох ба коллеч намераванд					
70%	эхтимол дорад, ки барои зўроварй хабс карда шаванд					

Мушкилот

Сарфи назар аз афзоиши сармоягузорй ва таваччухи махсус ба тахсилоти барвактии кудакон (ТБК), нишондихандаи фарогирй дар сатхи 15.9 фоиз бе тағйирёбии назаррас дар панч соли охир (2014-2020) бозмондааст. Бо дарназардошти чудошавии махдуди захирахои давлатй, афзоиши муттасили демографй, вобастагй ба маблағгузории беруна ва дастнорасии ТБК аз чихати молиявй, ноил гардидан ба хадафи миллй оиди баланд бардоштани сатхи фарогирии ТБК барои кудакони синни 3-6-сола душвор боки мемонад.

- Низоми тахсилоти томактабй хизматрасонихои махдудро дар муассисахои давлатй, алтернативй ва хусусй пешниход мекунад, ки холо хам ба маблағгузории беруна, махсусан аз волидайн чамъоваришаванда, вобастагии шадид доранд. Маблағгузории давлатй барои тахсилоти барвақтии кудакон кофи нест, ки танхо 6 фоизи бучети умумии сохаи маорифро ва 0,34 фоизи ММД-ро ташкил медихад
- Зиёда аз 70%-и омўзгорони ТБК барои дастгирии рушд ва омўзиши кўдакони хурдсол тахассуси зарурй надоранд.
- Набудани ҳамкорӣ байни бахшҳои мухталифе, ки барои хизматрасониҳои кӯдакони хурдсол масъуланд, боиси набудани тасаввуроти ягона оид ба рушди ҳамаҷонибаи кӯдак мегардад.

Пеш аз изтироби COVID-19, пешгўйй шуда буд, ки норасоии бучет дар соли 2020 то 5,2 фоизи ММД меафзояд ва баъдан дар солхои 2021-2022 ба хисоби миёна то 4% устувор хохад гашт. Аммо айни замон, пас аз хуручи COVID-19, дар натичаи пастшавии даромадхо ва зиёдшавии харочот барои тандурустй ва пардохти кўмакпулихои ичтимой дар посух ба пандемия, норасоии умумии бучет 7,7 фоизи ММД, такрибан баробар ба 612,5 миллион доллари ИМА пешбинй шудааст. Ин норасоии иловагй метавонад ба маблағгузории давлатй, ки барои дастгирии ислохоти зербахши ТБК заруранд, таъсири манфй расонад.

Самтхои афзалиятнок барои тезонидани фарогири бо ТБК

Самтҳои афзалиятноки зерин дар Стратегияи миллии рушди соҳаи маориф то соли 2030 ва нақшаи миллии оид ба ТБК ҳамчун ҳалли асосӣ барои ноил шудан ба вазифаи муайяни миллӣ оиди фарогирии 50%-и кӯдакони синни томактабӣ то соли 2030 муҳаррар гардидаанд.

- Дастгирии банақшагирии амалиётй дар сатҳи ноҳия дар доираи вазифаҳои сиёсати миллй оиди ТБК.
- Бартараф намудани бесамарии минтақавй дар соҳаи маблағгузории ТБК, аз чумла шарикии давлат ва бахши хусусй ва мувофиқа намудани формулаи ҳисобкунии сарикасй берун аз доираи хизматрасониҳои давлатии ТБК.
- Таъмини дастгирии стратегй ва техникй оид ба чорй намудани тахсилоти хатмии яксолаи томактабй барои тамоми кудакони 6-сола.
- Тахияи бастаи асосии ТБК ва бастахои гуногуни омўзишии иттилоотй мавчуданд, ки барои пешниходи хизматрасонихои босифати ТБК тавассути намунахои гуногун талаботхои хадди аққалро пешбинй менамоянд.
- Дастгирии волидайн барои ҳавасмандгардонй ва омузиши барвақтй дар хона ва ҷомеа; гузаронидани фаъолияти иттилоотию фаҳмондадиҳй ва кор оиди тағйир додани рафтор нисбати нигоҳубини ғамҳорона; таҳвият баҳшидан ба робитаҳо байни хона ва барномаҳои таҳсилоти барваҳтй дар муассисаҳои томақтабй ва дигар муассисаҳо.
- Дастгирии низомҳои маориф барои баҳодиҳии мунтазами натичаҳои омӯзиши кӯдакон дар муассисаҳои ТБК.

Фарогирии миллй бо ТБК (2019-2020 с.)

Чадвали 1. Фарогирии тахминй барои ба даст овардани нишондихандаи миллии ТБК то соли 2025- 30% (БМР 2025 с.).

Минтақа	Шумораи кўдакон дар соли 2018		Фароргии ТI солҳои 2019		Фароргирии тахминии ТЮК дар соли 2025			
	6 сола	3-6 сола	6 сола	3-6 сола	6 сола (50%)	3-6 сола (30%)		
Душанбе	17542	58193	6849	25895	8771	17428		
Хатлон	81781	331681	23703	34753	40891	99504		
Суғд	63473	256502	52301	53942	31737	76951		
нтч	52644	200977	8923	14912	26322	60293		
ВМКБ	4070	17076	6294	7844	2035	5123		
Хамаги	219510	864429	71070 (32.4%)	137346 (15.9%)	109755	259329		

Чадвали 2. Фарогирии тахминй барои ба даст овардани нишондихандаи миллии ТБК то соли 2030 – 50% (СМРСМ то соли 2030)

Минтақа	қа Шумораи тахминии кўдакон дак соли 2030		Фарогирии тахминии ТБК дар соли 2030			
	6 сола	3-6 сола	6 сола (50%)			
Душанбе	18756	75023	9378			
Хатлон	106901	427606	53450			
Суғд	82671	330648	41335			
нтч	64775	259101	32377			
ВМКБ	5504	22015	2752			
Хамаги	278607	1114429	139303			

Тавсиф ва арзиши ҳадди ақали тахминиии як соли таҳсилоти томактабӣ барои тамоми кӯдакони 6-сола дар доираи гузариш ба низоми таҳсилоти 12-сола дар Ҷумҳурии Тоҷикистон.

доирай тузариш оа низоми тадсилоти те-сола дар чумдурий точикистон.										
Тадричан чорй намудани тахсилоти яксолаи томактабй дар мактабхо ё иншоотхои сатхи чомеа дар баробари такмил додани тахсилоти миёнаи умумии мавчудаи 11-сола.										
Тавсифот	Хусусиятхои асосй					Мушкилоти асосй				
Чорй намудани тадричии як соли хатмии тахсилоти томактабиро, ки дар бинохое, ки дохили мактаб сохташудаанд ё дар доираи марказхои аккредитатсияшудаи ТБК дар сатхи чомеа пеш аз дохил шудани хонандагон ба синфи 1 пешниход карда мешавад, пешбинй менамояд.	Сенарияи мазкур харочоти инфрасохторй ва амалиётиро дар байни бинохои мактабй ва марказхои аккредитатсияшудаи ТБК дар сатхи чомеа баробар менамояд ва бо ин васила сарбории муассисахои мавчудаи таълимиро кохиш медихад.				Идоракунии гузариш тақсимоти мутавозини захирахоро байни муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумй ва марказҳои ТБК дар сатҳи чомеа талаб менамояд, ки меъёрҳои мавчударо барои таъмини шарикии давлат ва бахши хусусй баррасй менамояд. Баррасии барномаи таълимй ва омузиши омузгорон.					
	Соли 1	Соли 2	C	оли 3	Соли 4	Соли 5	Соли 6			
Хароҷоти умумии тахминй (миллион сомонй)		77,8	547,2		663,7	669,4	760,1	1055,8		
Харочоти умумии тахминй (бо % аз ҳачми умумии бучети умумии давлатии пешбинишуда барои соҳаи маориф)		1,6	10,2	11,1		10,1	10,3	12,9		
Аз он: харочоти амалиётй (миллион сомонй)		57,0	129,7		212,4	289,9	373,7	489,8		
Аз он: харочоти ибтидой (миллион сомонй)		20,8	417,5		451,3	379,5	386,4	566,0		

(Манбаъ: Хисобот оиди харочоти эхтимолии гузариш ба низоми тахсилоти 12-сола дар Точикистон)

Пешрафти рузномаи трансформатсионии ТБК ба халли мушкилоти пандемияи COVID-19

ТЕХНОЛОГИЯХО ВА НАВОВАРИХО

НАМУНАХОИ АЛТЕРНАТИВЙ

МУНДАРИЧА ВА УСУЛХОИ БАРНОМАИ ТАЪЛИМӢ

ЧАЛБИ ВОЛИДАЙН

ДАСТГИРИИ ОМЎЗГОРОН ВА ИТТИФОКИ КОРШИНОСОН Хавасмандгардонии роххои алтернативии хамкорй барои пешниходи мундаричаи босифат, ки метавонанд таълими барвактиро пурра намоянд. Ин технология ва навоварихоро дар бар мегирад, ки ба робитаи байни оилахо ва кормандони бахши тахсилоти томактабй таквият мебахшад.

Омодасозии омўзгорон барои ҳамкорй бо оила ва кўдакон берун аз муассисаҳои томактабй.

Эътироф намудани камбудихо дар малакахои касбй ва имконият барои роххои омехта ва мутараккии баланд бардоштани иктидор.

Тасдиқ намудани аҳамияти муҳими бозй, машғулиятҳои беруназсинфй, омўзиши иҷтимой ва эҳсосотй, некўаҳволии равонй ва малакаҳои оддии муошират.

Тақвият бахшидан ба муносибати байни фарзанд - волидайн - омўзгор: чалб намудани волидайн ба раванди тахсилоти томактабй хамчун шарикони ҳақиқй.

Самти фаъолияти барномаи ЮНИСЕФ оид ба ТБК дар солхои 2021-2022

Самти 1: Таҳким намудани масъалаҳои стратегй, маблағгузорй ва фаъолияти иттилоотию фаҳмондадиҳй барои қабули заминаи мушаххаси меъёрй, ки ба хизматрасонии дастрас, фарогир ва босифати таҳсилоти барвақтй мусоидат менамояд.

Тадбирхои калидй:

- Дастгирии ҳамгироии самаранок ва стратегии зербахши таҳсилоти томактабӣ дар равандҳои банақшагирии бахши маориф.
- Дастгирии ҳисобкунии самараноки харочотҳои марбут ба ТБК тавассути ҳабули заминаи маблаӻгузорй ва меъёрй (маблаӻгузории сарикасй ва шарикии давлат ва бахши хусусй).
- Пешниходи дастгирии стратегй дар чорй намудани тахсилоти хатмии яксолаи томактабй барои тамоми кудакони 6-сола.

Самти 2: Таҳким намудани барномаи таълимии ТБК тавассути баланд бардоштани иқтидори ҷонибҳои манфиатдор, таҳияи барномаҳои фарогир ва бо назордошти ниёзҳои кӯдакон ва намунаҳои алтернативӣ барои таъмини он, ки кӯдакони дарканормонда баҳра мебаранд ва таълим мегиранд.

Тадбирхои калидй:

- Таъмин намудани дастрасй ва мавчудияти бастаи алтернативии иттилоотй оиди ТБК ("Сандуқчаи зулбиё", китобҳо) барои кудакони хурдсол ва волидайни онҳо баҳри дастгирии омузиши барвақти дар муҳити расми ва шароити хона.
- Таҳия ва институтсионализатсияи бархурди омузишии бисёрзабона ва сулҳпарвар дар чорчубаи миллии омузиши омузгорон ва инкишофи касбй. Ташаккул, дастгирй ва устувор намудани иқтидори волидайн, омузгорон, нигоҳубинкунандагон, ки мунтазам воҳурй менамоянд, то мутобиқати паёмҳои мусбй ва мусоиди иҷтимоиро дар муҳити мухталифе, ки дар он кудаки хурдсол инкишоф меёбад, таъмин намоянд.
- Таҳияи роҳҳои ҳалли технологй барои вусъат додани фаъолияти ТБК тавассути навоварҳо ва воситаҳои раҳамй бо маҳсади таъмини омузиш ва рушди муттасил.

Самти 3: Таҳияи барномаҳо барои васеъ намудани ҳуқуқу имкониятҳо ва такмили малакаҳои волидайн дар таъмини нигоҳубини ғамҳорона ва омузиши куҳдакон дар шароити хона.

Тадбирхои калидй:

- Дастгирии волидайн махсусан волидайни осебпазир ё дарканормонда (масалан, модарони танҳо, собиқ чангиён ва ғ.) бо мақсади тарбияи кудакони хурдсол дар самти муносибат ва рафтори сулҳпарварона.
- Тахияи маводхои видеой оиди ТБК бо мақсади таъмин намудани дастрасии кушода ба захирахои таълимй барои баланд бардоштани иқтидори волидайн дар таъмини нигохубини ғамхорона ва омўзиши кўдак.

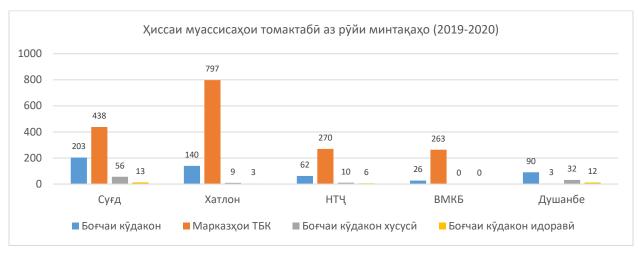

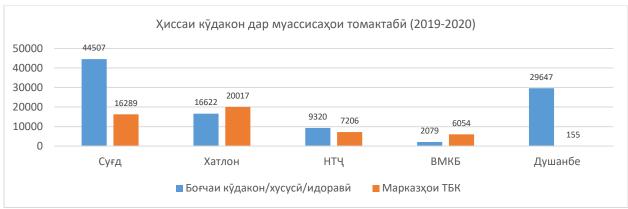
Самти 4: Мусоидат намудан ба тахияи замина ва воситахои хамачонибаи мониторинг ва арзёби барои гузаронидани мониторинг ва арзёбии натичахои омузиш.

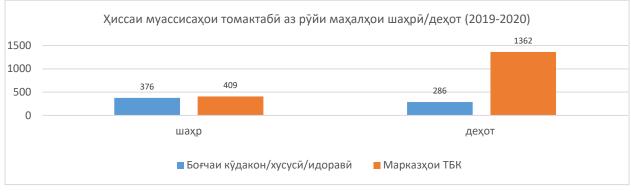
Тадбирхои калидй:

 Тарҳрезии намуна бо таваҷҷӯҳи махсус ба баҳодиҳии рушди кӯдак ва омӯзиши босифат дар муассисаҳои мухталифи ТБК (давлатӣ, алтернативӣ ва сатҳи ҷомеа).

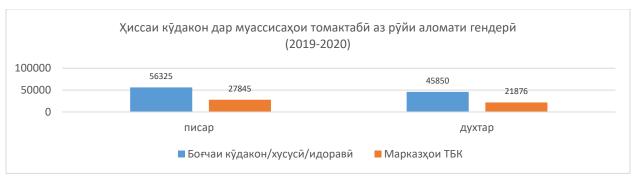
Омори умумии ТБК дар асоси маълумоти системаи иттилоотии идоракунй дар соҳаи маориф 2019-2020 с.

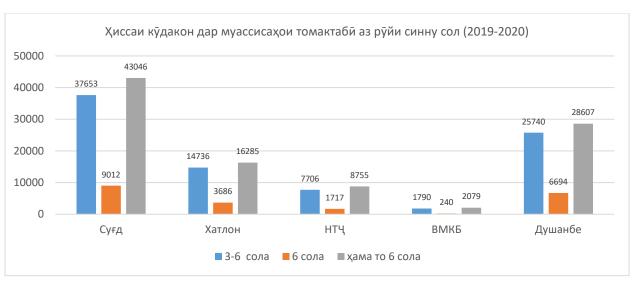

Следите за нами:

Таджикистан

Адрес: ул. Лохути 5, проезд 1, Душанбе, Таджикистан, 734013